

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniki prostor:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXI. Chicago, Ill., sobota, 20. oktobra (October 20), 1928. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 247

Praske enega tedna na industrijskem polju

Dne 13. oktobra je bilo pred odborom za izravnavo stavk 42 stavk.

Washington, D. C.—Pred odborom za izravnavo stavk, ki je podrejen delavskemu departamentu Združenih držav, je bilo dne 13. oktobra 42 stavk. Vrh tega je bilo pred njim še dva in dvajset sporov, ki se niso razvili še do stavke. Devet sporov je bilo popolnoma novih. Novi spori se tičejo pomorskih delavcev, gnilih delavcev, antracitnih rudarjev, godbenikov in elektrifikacij.

Pri Susquehanna Coal kompaniji, ki ima svoje premostovnike v Glen Lyonu, je zastavkalo enajst sto rudarjev. Pet tisoč pomorcev v newyorški luki je doseglo, da se je njih mesečna mezdna povzela od osemdeset na pet in osemdeset dolarjev in da se delo po desetih urah plača kot običajno delo. Pet sto antracitnih rudarjev v Pottsvilleu je svoj spor s Hazelbrook kompanijo izročilo svojim distriktnim odborom v izravnavo. Tri sto gnilih precej je zastavkalo pri Du Bois Silk Throwing kompaniji.

Druge delavske skupine, o katerih še ni bilo poročano, vključujejo godbenike v Embassy gledališču v San Franciscu. Ti zahtevajo, da orkester šteje deset godbenikov. Godbeniki v Central gledališču v Molinu zahtevajo, da v gledališču igrajo organizirani godbeniki. Elektrifikarji, ki grade državno bolnišnico v Danvillu, Ill., protestirajo proti meži in delavnim razmeram. Čevljarji delavci v Jefferson City, Mo., so zastavkali pri Tweedie Footwear korporaciji. Godbeniki v gledališču Neighborhood v Tacomi, Wash., so zastavkali, da prisilijo gledališča najeti organizirane godbenike.

Nemci obsojajo ameriško policijo

Šikaniranje cepelinskih pasarjev izvalo protest v Berlinu. Srd vsled monopola vesti o potovanju.

Berlin, 19. okt.—Berlinski "Acht-Uhr-Blatt" je snoči ljuto ožigosal surovo ravnanje ameriških policijskih in carinskih uradnikov s pasarji na "Grofu Zeppelinu", ko so se izkrcali iz kabine v Lakehurstu zadnji ponedeljek zvečer. Pod naslovom "Grenka kaplja v kupi dobrodošlosti" list piše: "Pehanje, suvanje in klofutanje okoli ušes, ki je znak čudne ameriške ljudnosti, bi se še spregledalo, če bi bilo izvršeno na privatnih državljanih, neopustno pa je na oficijelnih osebah tuje dežele. Z bolejšjo in strmenjem smo izvedeli, da je policaj s pestjo udaril po obrazu generala von Lewinskega in pruskega ministra notranjih zadev Grzesinskega."

Boržijani plešejo okoli zlatega malika

Dobički pri delnici so od pet do trideset dolarjev.

New York, N. Y.—Boržijanov se je prišla zopet opojnost spekulativ. Tepejo se za delnice, ki so visoko v ceni. Cene nekaterih delnic so pogostno do izredne visokosti. Dobiček pri posameznih delnicah je od pet do trideset dolarjev. Kupčija z delnicami je bila v četrtek tako živahna, da so nekateri boržijani napovedovali, da bo več kot pet milijonov delnic menjalo roke, preden bo borza zaključena. Spekulanti se obnašajo, kot da so ponoreli.

Boržijani se veselijo manejo-roke, kajti oni so prebrani, da izgubijo ne morejo. Ljudje si šepetajo v uho, da so nekateri kar čez noč obogateli s kupovanjem in prodajanjem delnic. Tako šepetanja se bolj podpirajo k vratolomnim spekulacijam. Kadar bodo cene priče padati delnicam, se bo marsikdo kesal, da se je dal obsesti od spekulativnega vraga. Kakor zdaj nekateri čez noč bogate, tako bodo nekateri čez noč postajali siromašni, ko se cena delnic obrne navzdol.

Oni, ki spadajo k notranjemu krogu boržijanov, se ne dajo potegniti v vrtnice vrtočevih spekulacij. Ti so mnenja, da je previdnost mati modrosti.

POLICAJEM JE PREPOVEDANO SE DRUŽITI S POLITICARJI.

Ta ukaz ostane najbrž na papirju.

Philadelphia, Pa.—Za policijo je bil izdan ukaz, da se ne sme družiti s političnimi voditelji, višjimi in nižjimi. Tisti, ki poznajo tukajšnje razmere, menijo, da bo ta ukaz toliko zalegel kot Blazev žegen.

Kukluksi organizirajo fašistovsko bojno četo

Imenujejo se Kavalirji Kuklukskiana.

New York, N. Y.—Kavalirji Kuklukskiana so organizirali vojaško organizacijo. Občleni so v uniforme kot državna policija. Ta organizacija se organizira na Long Islandu in v drugih mestih na vzhodu.

Ti kavalirji so oboroženi z debelimi gorjčami in revolverji 45 kalibra. Zdaj kavalirji straziijo senatorja Heflina in druge fanatike, ki so proti katoličanom. Ampak nekega dne se ti kavalirji pozovejo, da nastopijo proti zamorcem, tujezemskim delavcem in domačim radikalcem.

Uniforma teh kavalirjev sestoji iz jekleno-sive saraje in hlače. Te imajo črne našave. Klobuki, kakeršni se nosijo v strelskih jarkih, spadajo k uniformi.

Ti kavalirji so organizirani po vojaško. Imajo majorje, kapitane, lajtnante, saržente in prostake. Prostaki so seveda oni delavci, od katerih ni pričakovati, da se pridružijo delavski organizaciji. Ta organizacija čuva klanovske shode, disciplinira svoje grešne člane in štiti klanovske govornike, katerim nihče nič neče.

Fašisti eksekutirali komuniste

Prva smrtna obsodba po dolgih letih v Italiji izvršena takoj drugi dan.

Rim, 19. okt.—Michelle Della Maggiore, komunistični delavec, ki je bil v sredo obsodjen na smrt radi umora dveh fašistov, je bil večeraj zjutraj ustreljen za pokopališčem Ponte Buggiasse v Luccu.

Maggiore je bil prva oseba v Italiji, ki je bila obsodjena na smrt od leta 1860 in forma njegove eksekucije je bila vojaškega značaja, ki se navadno izvrši na vojaških obsojencih v vojnem času.

Maggiore je bil privezan k stolu in dvanajst fašistovskih milicnikov je stopilo pred njega s puškami ter oddalo vanj smrtonosno salvo.

VLADNI USLUŽBENCI POSVARJENI GLEDE PARTIZANSTVA.

Nositi ne smejo kampanjskih znakov in ne širiti reklamne literature.

Washington, D. C.—W. C. Deming, predsednik U. S. Civil Service komisije, je v formalnem odgovoru kritikom z ozirom na protipolitične odredbe, katerim se morajo podvreči vladni uslužbenci v sedanjih volilnih kampanjih, izjavil, da odredbe vsaj ne morejo biti izvedljive, če ne bodo niti na bodočih potih ne sme več biti monopola na vesti. Listi pišejo, da je nemško ljudstvo prispevalo veliko vso to za gradnjo "Grofa Zeppelina", torej imajo vsi listi pravico dobiti poročila s pota.

Političar obmetan z gnili sadjem.

Oklahoma City, Okla.—John A. Simpson, predsednik državne farmerske organizacije, je bil v četrtek večer napaden z gnili sadjem, ko je obdržal politični shod v bližnjem mestecu Bethany, na katerem je agitiral za demokratskega predsedniškega kandidata. Simpson se je moral umakniti z odra in shod je bil zaključen.

Baptistovski pastor M. F. Ham je posebno aktiven v tem okolišču v agitaciji proti Smithu. Napad na Simpsona pripisujejo hujškanju vernikov proti Smithu, nad katerimi ima Ham velik vpliv.

TEKSTILNIM DELAVCEM SO VRGLI DROBTINO MEZDE

Namen te drobtine je preprečiti nezadovoljnost in stavke.

Fall River, Mass.—Društvo bombažnih tovarnarjev v Fall Riverju je povzelo delavcem mezdo za pet odstotkov in pol, da prepreči stavko od 20,000 do 25,000 tekstilnih delavcev.

Po vsej Novi Angliji agitirajo delavci, da se mezda poviša za pet odstotkov in pol, da bo mezda enaka med delavci v New Bedfordu in Fall Riverju. Lani je bila mezda znižana delavcem. Zniževati mezdo je pričela Pepperell kompanija. To je bilo znamenje za znižanje mezde v vseh tovarnah. Pričeli so zniževati mezdo v tovarnah, dokler niso tega znižovanja mezde ustavili delavci v New Bedfordu s stavko.

Sedaj tekstilni delavci, ki delajo v tovarnah v Lowellu, Lawrenceu, Manchesteru, Biedfordu, Sacu in drugih tekstilnih mestih, zahtevajo povišanje mezde, da se tako izravna znižanje mezde, ki so ga odredili tovarnarji še lanske zimo.

Koliko tekstilnih delavcev v New Bedfordu bo sedaj dobilo delo, ko so delavci sprejeli kompromisni predlog podjetnikov? Od 27,000 delavcev dela manj kot polovica delavcev. Tovarnarji povprašujejo po tkalcih in drugih izučenih delavcih, poleg pa izjavljajo, da imajo neizučene delavce preveč. Zelo dvomljivo je, da bo še katerikoli delavci vseh 27,000 tekstilnih delavcev v newbedfordskih tovarnah. Novi časi so tukaj. Stari stroji se nadomeščajo z novimi in popolnejšimi, ki opravijo več dela in potrebujejo manj delavcev. Te prikazni pa ni opaziti le v tekstilni industriji v New Bedfordu, ampak je splošna prikazen v vseh industrijah. Kapitalizem vrši nemoteno svojo zgodovinsko nalogo, ker so delavci slepi za njegove učinke na socialne razmere.

Hickman obočen

Slabomneža so omotili z verakim "dopom", da je ložje umri.

San Quentin, Cal.—Edward W. Hickman, 21-letni idiot iz Kansas Cityja, ki je lani razburil vso deželo z ogabnim zločinom v Los Angelesu, kjer je zvalil 12letno Marian Parker v svoje stanovanje in jo zadavil ter razsekal na kose, je bil 19. t. m. obsojen v tujakljani državni jeznici. Vsa prizadevanja njegovih zagovornikov in priča, da bi bil fant poslan v domsko blaznico, so bila zaman, tudi apeli na višje instance niso pomagali. Maščevalna justica je tirjala zob za zob, glavo za glavo.

Kakor je bil ogabn Hickmanov zločin, tako je bila ogabna tudi njegova eksekucija. Zadržanje so dali fanta v roke katoličnem duhovniku, ki ga je "spreobrnil". Religiozno omotilo je menda dobro vplivalo na njegove meglene možgane. Zabili so mu v glavo, da s sprejetjem v katoliško cerkev mu Bog odpusti vse grehe in po smrti ga čaka največje veselje v nebesih. To je idiota pomirilo, da je žel lahkega srca v smrt. Pred par dnevi je pisal policijskemu načelniku v Pendletonu, Ore., ki ga je aretirat, da bo molil zanj, ko pride v nebesa in da zdaj ljubi vse svoje sovražnike, tudi policaje in sodnike in krvnika. Njegove zadnje besede so bile, da je bil rojen zato, da bo obočen in da je zaman upirati se božji volji in usodi, ki jo pripravi Bog človeku. Dober je tak "dope" za idiote.

OBREŽNA PARNIKA TRČILA SKUPAJ.

Sedemdeset oseb utonilo.

Sangaj, Kitaj.—Brzjavka iz Tientsina poroča, da sta dva obrežna parnika Kitajske trgovske parobrodne družbe trčila skupaj. Sedemdeset oseb je utonilo. Nereča se je dogodila blizu pristanišča Taku.

Spot oden izgini na poletu čez morje

Mladi angleški častnik hotel posnemati Lindberga in postal je devetnajsta žrtev.

London, 19. okt.—Na londonskem letališču Croydan zaman čakajo H. C. MacDonald, mladega britskega vojaškega častnika, ki je v sredo opoldne poletel v majhnem letalu "Gypsy Moth" iz Harbor Graceja v Kanadi proti Londonu. MacDonald bi moral priti v London v četrtek popoldne, če bi bilo vse v redu. Edino poročilo o letalcu je poslal kapitan holandskega parnika "Hardenberg", ki je videl letalo v zraku okrog devetih zvečer v sredo. Parnik je bil okrog 700 milj severovzhodno od Kanade. To znači, da je "Gypsy Moth" zašla daleč na sever, kjer so snežni viharji na dnevnem redu. Iz tega sklepajo v Angliji, da se je drzni častnik najbrž pridružil osemnajstim žrtvam, ki so v zadnjih dveh letih popadale v morje med poletom. Edino upanje je, če ga je pobral kak parnik ali če je zabredel kam v Grenlandijo.

MacDonald je odpotoval pred več tedni iz Londona v Kanado z namenom, da poleti nazaj v Anglijo. Imel je majhno letalo, ki je nosilo za 35 ur gorzolina. V zrak je šel sam. Bil je še novinec v avijatiki; vsega skupaj je bil prej 80 ur v zraku. Star je bil 28 let in oženjen.

Čikaška delavska radlopostaja dobi nov tok

Številni protesti so le nekaj izdali.

Chicago.—Številni protesti, ki so prihajali radiokomisijski, ker je morala delavska čikaška radiopostaja deliti zračne toke z dvema drugima postajama v Illinoisu, so koristili toliko, da je komisija menjala svojo prejšnjo odredbo. Toda E. N. Nockels, tajnik Čikaške delavske federacije, ki je lastnica radiopostaje, dvomi o vrednosti tega daru od strani komisije.

Mesto da bi postaja WCFL delila 620 kilociklov z dvema drugima postajama v Illinoisu, bo zdaj imela tok 970 kilociklov brez vmešavanja. Toda po solnem zahodu bo imela ta tok izključno postaja KTR v Seattleu, Wash. To pomeni, da postaja WCFL ne bo mogla oddajati nič po zimi po sedmih ali osemih zvečer.

Kar se tiče oddajne sile; je delavska radiopostaja pridobila. Dasiravno je bila njena sila znižana od 1,500 na tisoč vatov, ji je zdaj še vrh tega dovoljenih 25,000 vatov, da dela preizkušnje. Ta odtok bo vplival, da Čikaška delavska federacija toliko hitreje zgradi svojo superodajno postajo pri Clarendon Hillsu.

Nockels se nahaja v Washingtonu, da dobi več pojasnil glede odločbe, ki postane veljavna po dnevu 11. novembra t. l.

Med Clarendon Hillsom in Westmontom v čikaški okolici bo zgrajena nova postaja Čikaške delavske federacije. Delo je že precej napredovalo. Zgrajena so poslopja in visok železni stolpič. Dozda še ni bilo naznanjeno, kdaj ta postaja prične funkcionirati. Delavci in farmarji z velikim zanimanjem pričakujejo otvoritev te postaje.

Baron padel v riž pri Tokiju.

Tokio, 19. okt.—Nemški baron Huenefeld, ki je bil s tremi tovariši mesec dni na poletu iz Nemčije v Tokio, je večeraj eno uro iskal letališče in ni ga mogel najti, nankar se je spustil na rižno polje v okolici in pri tem je precej poškodoval letalo. Baron je imel v načrtu polet iz Japonske čez Pacifik v Ameriko, kar pa najbrž opusti.

PO BOSSIH ZAMISLJENO MESTO NI RAJ ZA DELAVCE

Delavci garajo po deset in enajst ur na dan, zaslužek je pa pičel. Bivališča za delavce podobna kolibam.

Kingsport, Tenn.—To mesto so zamislili podjetniki za razvoj industrije. Mesto se nahaja v oarčju izhodnega dela države Tennessee. To je blizu Elizabethtonu, kjer je Hoover apeliral na volilce južnih držav, da glasujejo zanj. Glavni promotor tega mesta je John B. Dennis od Carolina, Clinchfield & Ohio železnice. Pred več kot 25 leti so zgradili železnico v bogato pokrajino, da bo prevažala neunijski prevoz z ene strani gorovja, z druge pa les, bombaž in tekstilne produkte pa iz nižjega Piedmonta.

Dennis je prigovarjal drugim kapitalistom, da zgrade več tovarnen v Kingsportu, da ima železniška družba več tovarne za prevažanje. Sirovine so bile poceni, delavne meči je pa bilo dobiti med domačimi hribovci, ki so životali na siromašnih farmah, raztresenih po hribovju.

Ustanovilo se je društvo Kingsport Improvement Association. Dennis in njegovi podporniki so dobili kontrolo društva. Zgrajenih je bilo kakšen tucat tovarnen. V tovarnah delajo delavci in delavke. Mezda je nizka, tako da mora delati cela družina, da se za silo preživi.

Mesto Kingsport je bilo inkorporirano leta 1917. Rockefellerjev biro za študije je pa izdelal poslovnic za mesto. In Rockefellerjev arhitekt je zopet izdelal načrt za mesto.

Vsi tovarniški delavci so zavarovani po skupinskem sistemu proti Metropolitan Life Insurance kompaniji. Dve bolniški strežkinji, deloma plačani od mesta, skrbita za zdravje mesta, ki ima 17,000 prebivalcev.

Najnižje mezde so v tovarni za bombaž. V nji je zaposlenih 1,100 delavcev in delavk. Mlada dekleta prično delat v Bordenovih tovarnah, ki jih je zgradila American Printing kompanija v Fall Riverju, Mass. Mezda za delavke je \$1.10 in prav malo jih zasluži po \$2.80 na dan. Ogromno tiskarsko podjetje, poznano pod imenom Kingsport Press, zaposli do 700 delavcev in delavk. Delavke prejema po tri dolarje dnevne mezde. Ta tiskarna jemlje delo tiskarjem v severnih državah in se bavi s tiskanjem šolskih knjig.

V tovarnah, v katerih so zaposleni delavci, delajo po deset do enajst ur dnevno in mezda je po 30 centov na uro. Delavci stanujejo v Gibsonu, mestecu na drugi strani mesta. Njih bivališča so podobna kolibam, zamoraki delavci pa prebivajo v takih bivališčih, da ne zaslužijo še imena kolib.

TEKSTILNA DRUŽBA UVEDLA BERTILONOV SISTEM V TOVARNI.

Delavci so fotografirani in dobe identifičjske kartice.

Woonsocket, R. I.—Woonsocket Rayon kompanije je uvedla prave policijske metode v svoji tovarni. Delavci se morajo dati fotografirati in dobe identifičjske kartice, na katerih je natančen popis njih osebe.

Z delavci se torej ravna tako, kot policija ravna z zločinci, katerih slike uvrsti v zločinski album.

Delavci seveda niso organizirani. V tovarni odloča kot najvišja zapoved volja kompanije. Ako bi bili delavci organizirani, nebi dovolili kompaniji, da jih tako ponižuje. Tako pa morajo molčati, če ne, jih kompanija odlovi.

Imigranti prinašajo bolezni v Ameriko?

Zdravniki pozivajo kongres, da omeji naseljevanje iz Mehike, odkoder prihajajo jetičniki.

Chicago.—Na četrtkovi seji konvencije javnih zdravstvenih oblastnikov, organiziranih v American Public Health Association, ki se vrši v Stevens hotelu, je dr. Benjamin Goldberg, direktor mestnega sanitarija za tuberkulozne bolnike v Chicagu, obdržal mehške imigrante, da prinašajo jetiko v Združene države. Dr. Goldberg je kritiziral ameriške industrialiste, ki dobavljajo cenene delavce iz Mehike, in je zahteval, da kongres čim prej omeji mehško naseljevanje.

Dr. Goldberg je poročal, da umrljivost za tuberkulozo v Chicagu pada med domačimi belokožci in narašča med mehškimi imigranti in zamorci. V Chicagu je okrog 7000 Mehčanov in od teh je lani umrlo 68 za jetiko; od vsakeh sto Mehčanov sta dva bolna na tuberkulozi. Atmosfera ameriških industrijskih mest ni zdrava za zamorce in mehške imigrante, zato se v njih hitreje razvije kal bolezni.

Med zborovalci je bila tudi zanimiva debata o vprašanju, kdo naj bo odgovoren za zdravje delavca v industrijah. Razmere nove, industrijske dobe so prinesle oster konflikt med starimi in novimi nazori.

Dr. Volney S. Cheney, medicinski direktor v klavnicah Armour & Company, je dejal, da je zdravje zadeva posameznika, za katero se delodajalec ni treba brigati. On ne verjame, da je "zdravstveni paternalizem" dober za delavca. Delavec, ki si ne zna čuvati svojega zdravja, naj bo odslovljen!

Proti temu staremu nazoru je nastopila večina drugih zdravnikov in lajskih zborovalcev. Magnus W. Alexander, predsednik National Industrial Conference Boards, je odgovoril: "Vsi delavci še niso dovolj razumni, da bi znali kaj jim je treba glede zdravja, zato je naša dolžnost, da jih učimo. To ni paternalizem (očetovstvo), temveč je dolžnost in korist slehernega delodajalca, da skrbí za zdravje svojih delavcev."

"Amerika je vsako leto za eno milijardo dolarjev na izgubi vsled bolezni in telesnih neznod v industrijah, in to radi zanemarosti zdravstvenih organov", je rekel dr. Wade Wright iz New Yorka.

Dr. Hugh Cumming, vrhovni kirurg zveznega zdravstvenega urada, je pa dejal: "Čudim se, da še kdo danes zagovarja staro doktrino, da je delavec sam odgovoren za svoje zdravje. To je srednjeveški nazor, ki danes ne sme več imeti mesta med nami."

Slamnat glasovanje

"Literary Digest," ki vodi poskuzno ali slamnat glasovanje po vseh državah Unije, objavlja dne 20. oktobra sledeči nadaljni rezultat:

Hoover	1,593,436
Smith	910,234
Thomas	15,070
Foster	7,160

Dijaki ustanovili socialistični klub.

New York.—Dijaki na Harvard univerzi so ustanovili socialistično organizacijo "League of First Voters", ki je zdaj na delu za socialistične kandidate.

Železniška nesreča.

Princeton, Ill.—Ekspresni vlak Burlington železnice je v četrtek večer skočil s tira dve milj zapadno od tukaj. Ubiti ni bil nihče, tri osebe pa so bile ranjene.

John Galsworthy:

ČEVLJAR

Poznal sem ga že iz svojih mladih let, ker je delal čevlje molajmu očetu. Imel je v najemu, skupno s svojim starejšim bratom, dva majhna lokala, spomena v enega samega, v ozki stranski ulici elegantnega mestnega okraja v Londonu, West Enda.

Čevljarnica je imela izvesten znak tihe distinkcije. Na pročelju ni bilo nobene kričeve napisa, niti ne, da bi njegov lastnik delal za kakšnega člana kraljevske rodbine. Nad vrati je bilo le njegovo nemško lastno ime, "Geassler in brat", v izložbi pa nekaj parov čevljev. Spominjam se, da sem se trudil z razlago, odkod so prišli ti čevlji v izložbo. Kajti delal je po meri in nikdar ni prodajal gotovih izdelkov. Zdelo se mi je nemogoče, da bi bil on kdaj mogel kakšen par skaziti. Morda jih je kupil za izložbo? Tudi to ni bilo verjetno. Tega ne bi bil on nikdar storil. Nikdar ne bi bil on trpel v svoji delavnici usnje, ki bi imelo na sebi pečat tujega dela. Razen tega, bili so ti čevlji v izložbi tako lepi, da niso mogli biti delo koga drugega, ta par lakastih "pumpsov" s konico iz blaga. Tako so bili lepi, da so se mi kar siline nabirale v ustih, ko sem jih gledal. Bili so v izložbi tudi rjavi skorjni s sajamstnim bleškom. Ta par je mogel napraviti le nekdo, ki se je vživel tako rekoč v "dušo skornja" — bili so pravi prototip vzorne obutve. Te misli, seveda, so se porodile v meni kaneje. Toda že takrat, ko me je moj oče prvič vzel s seboj k temu nadčevljarju, — star sem bil morda 14 let — sem odšel s tiho slutnjo o njegovem dostojanstvu. Kajti napraviti čevlje — namreč take, kot jih je napravil on — se mi je zdelo tedaj in se mi zdi še danes čudovito in skrivnostno.

Dobro se še spominjam svoje plašne besede, nekega dne, ko sem mu stegnil svojo mlado nogo nasproti:

"Teško je vaše delo, kaj ne, gospod Geassler?"

Odgovoril mi je s sardoninim smehljajem iznad svoje goste rdečaste brade:

"Ni težka, mladi gospod."

On sam se mi je zdel kakor narejen iz usnja, s svojim rumenim nagubanim obrazom, ko drasti rdečastimi lasmi in brado, s svojimi drobnimi gubami na čelu in na licu doli do ustnih kotov, s svojim guturalnim in monotonim glasom. Kajti usnje je silno sardoninca tva-ritna, trda in okorela. Tak je bil torej njegov obraz, razen oči, ki so bile sivomodre in iz katerih je sijala tehtnost in resnost skrbnega in vestnega človeka, delavca, idealista, ki mu je delo vsebina življenja. Njegov starejši brat mu je bil na las podoban, — dasi malo bolj bled, malo bolj vodenega pogleda — tako podoban, da v prejšnjih časih nikdar nisem vedel, katerega imam pred seboj. Da je on, mlajši, sem spoznal šele tedaj, ako nisem slišal:

"Vprašati moram svojega brata."

Ako pa nisem slišal te besede, je bil to starejši brat.

Ko sem se oženil, je v predalu moje pisalne mize vedno znova rasel in rasel kup neplačanih računov; vendar Geasslerjevih računov nisem, sam ne vem zakaj, nikdar spravil v ta predal. Sram bi me bilo, da sem šel k njemu in sem stegnil svojo nogo nasproti njegovemu tako ljubeznemu pogledu iznad starih, rjastih, železnih oči, dasi sem bil na dolgu še za več nego en par čevljev — običajno in udobno zagotovilo, da sem še njegov klient.

Nisem bil čisto pri njem — njegovi čevlji so bili silno trpežni, trajali so celo večnost. Zdelo se je, da ne spadajo med minljivosti tega sveta.

K njemu nisi prišel, kakor prihajaš navadno v trgovino, če: "Prosim, dajte mi to, kar rabim, molčite in pustite me, da

grem", marveč malo da ne tako, kakor vstopiš v cerkev in ko si sedel na edini skromni lesen stol v lokalu, si mirno čakal — kajti v prednjem lokalu ni bilo nikogar. Kmalu pa si zagledal nad visoko ograjo lesenega stopnišča, — ki je bilo temno in od kod je dišalo po usnju, — njegov obraz ali njegovega starejšega brata. Še znani guturalni zvok njegovega glasu in cip-cap iz vrvi spletenih copatov po ozkih lesenih stopnicah — in stal je pred teboj, malo upogujen, brez suknjice, v predpasniku iz usnja, rokave zavahane nad kolence in je utripal z očmi, kakor bi se bil ravno tak prebudil iz spanja ali kakor sova, neprijetno presenečena podnevi v gozdu.

In rekel si mu:

"Kaj je z vami, gospod Geassler? Ali mi lahko napravite par visokih čevljev iz ruskega usnja?"

Molče je odšel po stopnicah tja, odkoder je prej prišel ali pa v kak drug kotiček čevljarnice. Ti pa si še sedel na lesenem stolu in dihal prijetni vonj njegovega usnja. Vrnil se je s kosom glat-rojavega usnja v tenki in šilavi roki. Oči uprte v usnje je pripomnil:

"Glejte, kako lep je ta komad!"

Ko si tudi ti otipal usnje in ga pohvalil, je vprašal:

"Kdaj morajo biti gotovi?"

Ti si odvrnil:

"Če vam je ugodno, gospod Geassler, bi jih rabil čimprej."

"Jutri štirinajst dni!"

Ako pa je bil starejši brat:

"Vprašati moram svojega brata."

In ti si rekel:

"Hvala! Pozdravljeni, gospod Geassler!"

"Pozdravljeni!" je ponovil on, pogled še vedno uprt ob usnje v roki.

Ko si odhajal, si zopet slišal cip-cap njegovih copatov po stopnicah.

Kadar sem naročil kakšno novo vrsto obutve, ki je dotlej še ni delal, je vzel mero svedano,

rekel bi ceremonialno — sezul mi je desni čevljev in ga je dalj časa ogledoval s svojimi zdaj kritičnimi, zdaj ljubečimi očmi, kakor bi si hotel poklicati v spomin vsa gorečost, s katero jih je delal in kakor bi me hotel okregati, da sem naravno ravnal s tem mojstrskim delom. Po končanem ogledu je postavil svojo nogo na kos belega papirja in je dvakrat ali trikrat zarisal rob s svinčnikom. Ko je bila risba gotova, je otipal s svojimi tresočimi se prsti moje stopalo in moje prste. Na ta način se je vživel v vse moje tihe želje.

Ne morem pozabiti onega dne, ko sem mu — še danes mi je žal — rekel prvič in poslednjič:

"Gospod Geassler, poslednji par visokih bot je škripal."

Gledal me je nemo in začuden, kakor bi pričakoval, da bom vzel nazaj to svojo besedo ali kakor, da se šalim.

"Da so škripali."

"Žal mi je, da so."

"Morda so ležali na vlažnem, še preden ste jih prvič obuli?"

"Mislim, da niso, gospod Geassler."

Povesil je oči, kakor da se ne more spomniti teh čevljev. Meni pa je bilo hudo, da sem užalil njegov ponos.

"Poljajite jih nazaj," je rekel, "pogledal bom, kaj je z njimi in popravil bom, kar se da."

Skrb je gledala iz njegovih oči.

"Nekateri čevlji," je nadaljeval, "so zanič od rojstva. Če jih ne bom mogel popraviti, jih bom oddel od vašega računa."

(Konec prihodnjik.)

OB SELITVI

Znanec, velikan po svoji telesni moči, se je oženil z malo, a ljubeznivo deklico, ki je izgledala ob njegovi strani kot miš ob kopicu sena. Nastanila sta se v središču mesta med imovnimi meščani. Že po nekoliko mesecih sta uvidela, da je življenje za njiju tu previsoko, domeni sta se, da se preselita na konec mesta, karavno tam ne bo stanovanje nadeilo tolike udobnosti, se že potopi, samo da bi z mirnejšim pogledom zrla bodočnosti v obraz.

Naprosila sta me za pomoč. Naslednjega dne smo začeli s prevažanjem pohištva, ki sta ga imela in je bilo najboljšega izdelka. Z veliko skrbjo, trepetom, da, s svetostjo, ki pogrinja s prtom prestore, kamor svoj kelih stavi, tako smo nalagali vsak posamezen del pohištva. Čeravno je zimski vihra rjove- la okrog vogalov, kljub mrazu, ki je tiščal, smo se bili dokaj ogreli.

Tedaj je stopil v sobe lastnik, z mojstrskim pogledom prehitel stene, okna, vrata, iskal škodo, da jo omeni. Pogled mu je obstal na umivalniku. Pristopil je, kazuje s prtom je ostro vprašal: "Odkod te praške? To bo treba povrniti; hočem odškodnino. Taki-le ste ljudje! Lepo tiho bi se radi odpravili in potem bi se udarili po prsih: 'Pa smo ga pihnil!' Ne boste. Praške na umivalniku so poškodbe, katere je treba plačati."

"Poškodbe so bile še pred mojim prihodom," se je branil moj znanec. "Pobarvali boste, pa bo zopet lepo," je tolažil. Lastnika pa so njegove besede še huje podžgale. Jezil se je nad ljudsko brezbržnostjo, ugotavljal odškodnino, tekačjo po sobah, kot da so se vanj naselili ali duhovi.

"Praške na umivalniku so le malenkost," sem rekel jaz posredujoče, "zato niso vredne tolikega vznemirjenja." Z dolgim pogledom sem pomermal znanec, ker sem razumel njegovo trpljenje in borbo. V njem sem videl vse tiste tisoče ljudi, ki nimajo svojega doma. Koliko bridkosti, žolka polnih besed morajo prenesti pod tujo streho, paziti na vsak korak, na vsako besedo, da ne bo preglasma.

Stara mati je kimaje govorila: "Dom, čeravno si majhen ko orehova lupina, dom si le, ognjišče veselja, sreče, prostosti. Tu raste nagel in rožmarin, tu listi hrepenenja po svetosti in resničnosti. Vse pada in se ruši, val odnosa izpred oči, dom pa stoji in kljubuje."

Te materne modrosti sem iskal na znančevem licu, pričakujoč, da se porodi v njegovi glavi. A niti sence te misli ni

sem opazil v celem njegovem bitju. Videl sem kako ceni pohištvo; nakupil je vse najboljšee in je bilo njegov ponos.

Vozniku je dal znamenje za odhod in vsi smo se vsedli na voz. Kar se znanec nečesa spomni in odhiti nazaj v izpraznjene sobe. Dolgo ga ni bilo ven; mi smo ga čakali, klicali, a vse zaman. Hodil je iz sobe v sobo, iz tal so mu vstajali prizori, katere je tiho zarisal prvi čas novega življenja. V spominu jih je znanec znova živel, zato mu je tekel čas.

"Kje si? Kam si se djal?" je klicala njegova žena iz voza. "Pridi vendar; zmrzujejo." Slednjič se je le prikazal med vrati velik in širok; utrujenost mu je ležala na obrazu. Ženica mu je že privoščila par krepih besed: "Tu v zimski vihri te čakamo, razgreti od dela, a ti glumiš in ti ni mar odhoda?"

Kakor da so ga pokrepčale te besede, je znanec velikan skočil na voz, ga zamajal s svojimi silnimi rokami, da se je streslo pohištvo. Zdelo se mi je, da je v njem toliko volje, da bi vse svoje imetje v naročju odnesel.

Ko smo prispeli na cilj se je delo zopet ravno tam začelo, kjer smo prej končali. Z leto skrbjo in pobožnostjo kakor na voz smo nosili pohištvo raz voza. "Pazi, pazi," je neprestano opominjal znanec, "da ne poškodujemo pohištva."

Stara žena, očitno iastnica hiše, je prišla gori v nadstropje po svoje slike, ki so zaostale še po stenah. Z velikim trudom smo ravno dovlekli peč navzgor, jo potegovali po lepo zlikanem podu, da so se risale črté vanj. Stara žena je obstala, čudeča se

naši moči in pridnosti, katero posvečamo pohištvo.

"Pazi tam, poprimi," je zopet naročil znanec. Žena je videla naše nesoglasje med besedo in dejanji, videla je da vlečemo, kjer bi morali nesti.

Kmalu jo je minila vsa potrpežljivost, ogorčena je pogumno nastopila proti nam. Rekla je: "Vi varujete le svoje imetje, za moje se ne zmenite. Ako varujete svojo lastnino, varujte tudi lastnino drugih ljudi, katerim je njihovo ravno tako drago kot je vam vaše."

Po naglasu sem spoznal, da je naša žena. — (Jos. Kovacich, Virginia, Minn.)

Prezgodaj.

Tašča svojemu bodočemu zetu:

— Zakaj se pa pripravate z mojo hčerko? Mar mislite da sta že poročena?

Usluga.

— Menda sem ženo razžalil, ker že ves teden ne govori z menoj.

— Povej mi no, kaj si ji rekel. Zelo ti bom hvaležen za uslugo.

Cenjene dame...

Vodnik: "Tako, gospoda, tukaj imate največji slap v celi državi. In ako cenjene dame izvolijo za trenutek prenehati z govorjenjem, bodele čuli, kako voda mogočno bobni v globino."

V kupeju.

On: "Vi potujete radi sami?"

Ona: "Odvisno je seveda od tega, kdo je poleg mene..."

PRODA SE

5 sobna, moderno narejena hiša v Hinsdale, Ill. Cena je \$5500. Takoj je plačati le malo napladi in ostalo pa na lahke mesečne obroke. Oglasite se osebno ali pisмено pri lastniku na naslov: 206 Cass Ave., Westmont, Ill. — (Adv.—Oct. 20.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Sept. 30-28) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo ravnodušno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejme, je mogoče vstavljen, ker ni plačan. Ako je vaš list an in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed naplačnega naslova, pošite nam dopisnico in avedite stari in novi naslov. Naši zastopniki so vsi drtveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 n za pol leta pa \$3.00. Član S. N. P. J. doplačajo \$4.80 n eto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cien a leto \$7.50, pol leta \$3.75, n lane \$6.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Zani doplačajo samo 50c n poštnino.

Mladinski List stane za celo eto \$1.20.

Naročnice lahko tudi sam pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Aleksander Dumas:

VOLKODLAK

Za "Prosveto" prevzel — A. S.

Agneleta ni ničesar odgovorila, toda čim dalje je gledala Thibaulta, tembolj se je je polajčala groza. Končno je dvignila roko, pokazala a pratom na njegovo glavo in vzklila: — Oh, gospod Thibault, gospod Thibault, kaj pa imate tam?

— Kje? — je vprašal Thibault.

— Tam, tam! — je zaklicala in prebledela.

— Strela, kje?! — je vzklil Thibault in udaril z nogo ob tla. — Povej mi, kaj vidiš?

Mesto da bi mu odgovorila si je Agneleta zakrila obraz z rokama, se obrnila, zakrila od strahu ter zbežala, kar so jo noge nesle.

Thibault je obstal na mestu, kakor da je od strele zadet.

Kaj neki je videla Agneleta, kar jo je tako prestrašilo in napolnilo z grozo? Ali mu je Bog užgal znamenje na čelo, kakor Kajnu? In čemu ne? Ali ni, kakor Kajnu, umoril človeka? In ali ni rekel duhovnik ondan v cerkvi, da so si vsi ljudje bratje in sestre? Thibault se je zgrozil. Cutil je, da mora takoj ugotoviti, kaj je napolnilo Agneleta a tako grozo.

Sprva je mislil takoj odhiti v vas Bourg-Fontaine, da se pogleda v zrcalu. Nato pa se je domislil, da ima morda znamenje na čelu, ki ga je videla Agneleta, in da bi ga videli tudi drugi ljudje. Ne, treba je bilo najti drug način, da to dožene. Lahko bi si bil seveda potegnul klobuk globoko v čelo ter hitel nazaj v Oigny, kjer je imel doma kos razbitega zrcala, toda Oigny je bil daleč. Nato pa se je mahoma spomnil, da je v bližini, kjer je stal, čist in bister izvirek, čigar voda je bila kakor kristal. Nemudoma je hitel k izviku, kjer je pokleknil na rob ter se pogledal vanj. In kaj je videl? Izmed njegovih bujnih črnih kodrov je strlel rdeč las.

Da, rdeč las, toda ne bledordeč, temveč posebne barve, krvavordeč. Ne da bi pomislil, kako je mogel tak las priti med ostale črne, ga je pričel puliti. Ovil ga je okoli prsta ter potegnul, da bi ga izpulil, ali zaman: las se mu je zarezal v prst, da je krvavel, toda ven ni hotel. Bilo je prav tako brezuspešno prizadevanje, kakor če bi hotel izpuliti hrast. Ko je videl, da ničesar ne opravi, ga je zakril s ostalimi lasmi ter nadaljeval svojo pot k lepi mlarici. Toda njegov rdeč las mu je povzročal vendar mnogo skrbi.

Sedmo poglavje.

Rekli smo že, da je imel Thibault krasne in bujne črne lase, kjer bi prav lahko skriti več kot en rdeč las, če bi si smel lase napudrati, kakor so to delali plemenitaki po tednjem običaju. Toda pudranje las je bilo po zakonu prepovedano ljudem nizkega pokolenja, zato mu ni preostajalo drugega, kakor da ga je zakril s drugimi lasmi.

Ko je nato ubiral pot proti Croyolleau, je zagledal nedaleč pred sabo na cesti dvoje otvorenih oslov, ki ju je poganjal velik mladenič, v katerem je Thibault spoznal svojega bratrance Landryja. Bratranec Landry je služil za hlapca v mlinu, kamor je bil Thibault namenjen. Thibaultu je bilo jako ugodno, da se sestane tukaj z bratrancom, kateri naj bi ga bil predstavil lepi vdovi. Ko je Landry ugledal za seboj Thibaulta, se je ustavil, da ga počaka, puščeč oala, da sta korakala sama naprej. Thibault je prvi izpregovoril:

— Nu, bratranec Landry, — je dejal, — kaj naj pa to pomeni? — Pustil sem svojo delo in se podal na pot, da stianem roko svojemu bratrancu, pa vidim, da dela tako žalosten obraz!

— Ah, moj dragi Thibault, — je odvrnil Landry, — kaj pa hočem? Morda je moj obraz žalosten, ali veruj ali ne veruj, resnično sem vesel, da te vidim.

— Nu, saj ne dvomim, da je res tako, ampak tvoj obraz tega ne kaže.

— Kako to misliš?

— Praviš, da si me vesel, tvoj glas pa je popolnoma ubit. Ponavadi si vedno vesel in zadovoljen, danes pa izgledaš, kakor da greš za svojim lastnim pogrebom. Ali ste morda morali prenehati mleti, ker ni vode?

— O, to ne, to ne! Vode je dovolj, več kot običajno in mlin noč in dan melje. Toda vidiš, mesto da bi bila med mlinskimi kamni pšenica, je tam moje arce, ki se melje v prah.

— Res! Kaj ti je tako hudo v mlinu?

— Oh, da bi bil zašel prvi dan, ko sem stopil v mlin, pod mlinsko kolo!

— I kaj pa je? — je poizvedoval Thibault.

— Čeprav sem preubog, da bi ti mogel z nekaj kronami pomagati, če te morda denarne zadeve teže, ti vendar lahko dam dober svet. Ali je morda srčna zadeva, ki te teži?

Landry je globoko vzdihnil.

— Hvala ti, Thibault; toda pomagati mi ne moreš ne z denarjem, ne s svetom.

— Nu, pa vaeeno mi povej, kaj je; morda ti bo potem lažje.

— Ne, ne, bilo bi brezpomembno, torej čemu naj bi ti pripovedoval?

Thibault se je pričel smejati.

— Ti se smeješ! — je dejal Landry ogorčeno; — moja bolest ti torej vzbuja smeh!

— Jaz se ne smejem tvojim bolečinam, Landry, temveč temu, ker misliš, da mi boš prikrlil vzrok svoje tuge. Prav dobro vem, kaj te teži!

— Nu, pa povej!

— I, zaljubljen si, dragi moj dečko!

— Jaz da bi bil zaljubljen? — je vzklil Landry, — kdo ti je neki natvezil to laž?

— To ni nobena laž; resnica je!

Landry je spet globoko vzdihnil.

— Nu, da, — je rekel, — res je, zaljubljen sem!

(Dolje prihodnjik.)